

DANICA.

CERKVEN ČASOPIS ZA SLOVENSKE POKRAJINE.

Višjepastirska beseda avstrijskim katoličanom.

(Dalje.)

Ta opominj drugega prvaka apostolov oznanjuje vero v božji izvor predstojniške oblasti, osvetljuje in razlaga vzvišeni naslov: cesar po božji milosti. Tega apostolskega nauka se morajo katoliški kristjani tembolj in tem krepkeje držati, čimbolj se trudijo oblasti teme, da bi zakrile sijaj, ki sije iz božjih besedi na cesarsko krono. Da, to svojo vero v božjo avtoriteto, cerkveno in svetovno, hočemo vedno v besedi in v dejanju izvrševati, kakor tudi v zvesti vdanosti do naše presvete dinastije, koje glava cesar Fran Josip I. je trdna vez, ki neločljivo spaja po jeziku, običajih in zgodovini mnogolike sestavine velike države, ščiti in brani in jim zagotavlja prosti razvoj njihovega samostalnega značaja. Njegovo Veličanstvo, ki ima providencijsko izbrani rek: Viribus unitis, je izgovoril nekoč pomembno besedo: Avstrija mora biti zavetišče vseh narodov, in izrazil se je prav z zaupanjem: Naj govore narodi te velike države jezik katerikoli, zaupam, da se bodo vsi imeli in skazali kakor zvesti sinovi skupne domovine.

Zares, po vsi pravici je povdarjal papež Leon XII. nesmrtnega spominja v nagovoru, ki ga je govoril avstrijskim romarjem 16. apr. 1888., da imajo Avstrijci mnogo vzrokov, da z vdanostjo do papeža spajajo tudi ljubezen

do svojega vzvišenega cesarja. To hoče tudi cerkev, ki nalaga svojim otrokom strogo dolžnost, da so pokorni in vdaní vladarjem in v vsakem času hoče ona prav tako vzglednih katoličanov, kakor najboljših državljanov in popolnoma zvestih podložnikov.

Tako naj torej druží Avstrijce vedno požrtvovalna ljubezen do ljubljené domovine in neomahljiva zvestoba in voljna pokorščina do očeta domovine, do vladarja od Boga postavljenega. Razni narodi so kakor sodržavljaní iste države, kakor nje velike enote, staročastitljive pa nikdar se stvarajoče habsburške monarhije v ozki medsebojni zvezi in stopajo skupno ter tako združeni pospešujejo krščansko omiko in krščanski napredek, skupno vtrjujejo in krepijo veliko cesarstvo, ki leži v sredi Evrope in je delo božje previdnosti. Kralj kraljev, vladar vladarjev je združil v živo celoto to mnogonarodno in mnogojezično cesarstvo.

Zato pa naj ne loči človek, kar je združil Bog. Zato bo in mora nehati zločesti boj med izredno nadarjenimi narodi Avstrije. Sežejo naj si le v roke vsi plemeniti domoljubi, in kateri Avstrijce bi ne hotel biti to: in pokoj in mir, pa sreča in blagoslov se bosta vselila v vseh pokrajinah države.

Pravi, trajni mir je sad krščanske pravičnosti in ljubezni. Zato naj vodita ti dve čednosti avstrijske narode, vpravljata njih dejanje in nehanje, vrejata njih medsebojno razmerje. Vsakega odkritosrčnega domo-

ljuba najodličnejša naloga mora biti, da izkuša oblažiti narodnostna nasprotja: z vsemi močmi naj dela na to, da bodo prebivalci narodi v miru in medsebojnem prijateljstvu zadovoljno in veselo drug poleg drugega. Narodi so pač tu, zato imajo pravico do obstanka, naj se jih torej ne reši, nego združuje v domači bliži ljubljene Avstrije.

Odkod vendar zopetni razpor in nizkotni prepir? Dobromisleči meščani in poštenu kmetič ga vendar ne marata; vsiljujejo jima ga neusmiljeno jima ga nakladajo, kakor da bi nevidne sile delovale s svojimi pogubeni snimi močmi. Blaginja cerkve, blagor države, koristi vladarske hiše, sreča podložnikov, da, veličina, sreča in sijaj Avstrije zavisi od tega, da se različne narodnosti med seboj razumevajo, ali bolje rečeno, da stranke, ki te narodnosti v javnosti zastopajo, med seboj lahko izhajajo, da se med seboj pogovore in si dobro hočejo.

Zato bi ne smelo nikdar priti do javnih strastnih nastopov; nikdar bi si ne smeli zastopniki narodov ene države priti sovražno navskriž, ne smeli bi se zaničevati, saj so izbrani iz vseh narodov, zato se pa morajo medsebojno temu primerno spoštovati.

In ta neobhodno potrebna medsebojna dobrohotnost bi se takoj pojavila, ko bi bili vsi prešinjeni krščanskega duha, ko bi vsi katoliško, in potem avstrijsko in narodno mislili, čutili, govorili in delali. Ob takem naziranju vseh bi bilo bojevanje med avstrijskimi narodi in ljudstvi le plemenito tekmovanje za velike in najvišje smotre; za čiste in najsvetejše dobrine, za palmo krščanske omike in civilizacije. Kaj, ali naj pogubepolni razpor neprestano divja med jako darovitimi narodi prekrasne velesile? Ali naj bo krščanstvo že skoro dvatisoč let zastoj razširjeno po Evropi, pred vsem po osrednji Evropi? Ali naj narodov nikdar več ne oživi duh prave ljubezni do bližnjega in duh pravilnosti, ali naj ne uravnava njihovega medsebojnega razmerja, ali naj jih ne nagiba k skupnemu stremljenju za plemenitim namenom in smotom.

„Razlika narodov po jeziku, šegah in običajih je v božjem sklepu; njihovo medsebojno tekmovanje naj bi pospeševalo razvoj in napredek človeštva. Zato je pa tudi popolnoma opravičeno zahtevati, da se varujejo in branijo te narodnostne posebnosti. Toda ta zahteva mora imeti za podlago državno edinost in se mora držati pogojev, brez katerih ne more ostati skupna domovina. Moč Avstrije in njena svetovna veljava je odvisna od mirne združitve avstrijskih narodov, od zaupne prijateljske poravnave njihovih medsebojnih razmer.“ (Pastirski list avstrijskih škofov z dne 15. februarja 1891.)

Treba je le krščanske strpnosti in zavladal bo zopet mir med prebivalci Avstrije. Avstrijski narodi naj se le svobodno razvijajo, pa tudi podpirajo naj se, da dosežejo krščansko omiko in hite za krščanskim napredkom. To edino more koristiti vsi celokupnosti. Razlika narodnosti pred vsem daje poseben značaj Avstriji. Prekrasen mozaik je, v katerem se morajo vsi posamezni deli harmonično vjemati in stringati. Ne poškoduj torej ni enega dela, sicer trpi celota. Ker je vsevladajoča božja previdnost hotela, da prebivajo po avstrijskih deželah mnogi narodi, je za te narode stroga dolžnost, da kot sosedje mirno žive in se medsebojno podpirajo, ne smejo se pa z razpori slabiti. Iz tega izvira dalje za vsakega Avstrijca neprestana dolžnost, da se trudi poravnati vse difference, naj se pojavijo kjerkoli in kakorkoli, in da blaži in odstranjuje vstajajoča nasprotstva. Katoliška Avstrija je podobna katoliški cerkvi. V katoliški cerkvi je prostora za vse narode zemlje in vse narode ima ona v materini oskrbi, sileno imajo razni narodi v Avstriji očetno hišo in močno obrambo.

Avstrijski državljani naj izvršujejo čednost krščanske miroljubnosti, zvesti opominju apostola narodov: Kar je na vas, imejte mir z vsemi ljudmi. (Rim. 12. 18). Po naziranju katoliške cerkve so posamezni narodi drug poleg drugega delo božje previdnosti. Tako imajo pravico do obstanka. Cerkev ne sovraži nobenega naroda, nobenemu ne daje

prednosti: zametava pa pagansko razdeljenost in ločenost narodov. Cerkev ceni in spoštuje ljubezen in naklonjenost do lastne narodnosti: ceni in spoštuje jezik, pravice in posebnosti vsake narodnosti: zato pa mora odločno obsojati, ako se ta ljubezen in to nagnjenje prevrže v krivičnost nasproti drugim, v strastno sovražnost do vsakega tujega narodnostnega značaja. Tu velja beseda Gospodova: Kar ti nečeš, da ti drugi store, tudi ti drugim ne stori. Ako sta omika in zgodovinski razvoj vzrok, da kak narod sam po sebi visoko stoji, ni to vzrok, da bita narod druge stiskal in jim branil doseči istih dobrin.

(Konec prihodnjic.)

Brezmadežna na obzorju naše domovine.

9. Cerkveni govorniki.

„Daj da te hvalimo, Devica presveta!“ ... Tak namen je spremljal naše propovednike od nekdanj nesoče polno hvale o Mariji brez madeža spočeti na propovednice.

Njeno slavo je razglašal sredi 17. stoletja na Dunaju v starodavni stolnici sv. Štefana Ljubljčan jezuit o. Frančišek Jelenčič.

V istem cesarskem mestu je proslavljal leta 1649. Brezmadežno naš rojak Ivan Ludovik Schönleben tedaj, ko se je dunajska visoka šola z obljubo zavezala, da hoče po zgledu drugih vseučilišč vsekdar braniti pobožno misel o brezgrešnem spočetju Marije Device. Z angeljskim pozdravom je pričel in končal imenovani Marijin častilec svoj oduševljeni govor poklonivši se v njem cesarju Ferdinandu III., ki se je navzel ljubezni do Marije od svojih prednikov in oslavil Brezmadežno z veličastnim kipom.

Kdo je bil Ivan Ludovik Schönleben? Sin ljubljanskega župana, najprej jezuit, nato svetni duhovnik; postal je doktor bogoslovja, stolni dekan, apostolski protonotar; leta 1667. je odložil stolno dekanstvo in sprejel službo ribniškega župnika in višjega diakona Dolenjske. Po devetletnem službovanju v Ribnici se je naselil zopet v Ljubljani, kjer ga je pokosila smrt leta 1681.

Schönleben je bil „luč učenjakov“, kakor ga imenuje Valvasor, in odličen govornik. Tolika je bila njegova zgovornost, da je vse vrelo k njegovim propovedim. Kadar in kjerkoli se je Schönleben prikazal na propovednici, bila je cerkev prepolna poslušalcev. Govoril je po slovensko, latinsko in nemško. Žal, da ni dal natisniti svojih slovenskih propovedi. Izmed nemških stoj tu ob kratkem vsebina njegovega govora o prazniku brezmadežnega spočetja Marijinega (Feyertägl. Erquick-Stunden I. 105.). Schönleben zove Marijo mojstersko delo božje. V njej je združil Bog popolnost vseh stvari. Ona nadkraljuje ljudi in angelje. Mnogo lepih pridevkov so ji dajali cerkvem očetje, a najprimerneje jo poslavimo z reko: Marija je umetno in mojstersko delo božje. Podoba božja ni bila nikdar oskrnjena v njej, zato se po pravici imenuje lepa. Marija je Bogu naj-ličnejša: Bogu Očetu radi devišta, Sinu, ker mu je mati, sv. Duhu radi ljubezni. On jo je posvetil v prvem hipu njenega življenja. Za to neskončno milost moramo hvaliti Boga.

Schönleben je v številnih propovedih in v svojih učenih knjigah — samo o Mariji jih je spisal osem — dokazoval, da je bila presveta Devica vsekdar svobodna izvirnega greha. Z oduševljenostjo, ki ji skoro ne nahajamo enake v domači zgodovini, je branil Ivan Ludovik Schönleben brezgrešno prvo ustvo Marijino. On zasluži častno ime prvega zagovornika brezmadežnega spočetja.

Med slovenskimi propovedniki konec 17. in v začetku 18. stoletja slovi kapucin o. Ivan Krstnik od Križa rojenja iz plemennite rodbine Leonelli ali Lionelli. Bil je redni propovednik kapucinskega reda po Goriskem in Kranjskem. Kako je o. Ivan od Križa proslavljal Marijo, dokazuje njegov lep govor „na praznik tega zhitiga pozheta Divize Matere Mariæ“, ohranjen v tretjem zvezku njegovega zbornika „Sacrum Promptuarium.“ Jedro njegovemu dokazovanju se strinja v tditvi, da je bila Marija najplemenitejša zaradi svojega rodu, čednosti, svetosti in „zhitiga preisviga madesha pozheta.“

Pred dvesto leti se je dicila ljubljanska škofija z izvirnim govornikom Andrejem Klemenčičem, rojenim leta 1655 v Ljubljani. Mnogo let je deloval kakor kapelan in župnik v Križu poleg Tržiča; naposled je živel izza leta 1701. kakor stolni kanonik v Ljubljani — ustanovil

si je sam kanonikat. Izmed njegovih latinskih propovedi izdanih leta 1714. v knjigi „Cynosura Evangelica“ omenjam one, ki jo je spisal Klemenčič za praznik brezmadežnega spočetja. V uvodu se dotika vzneseni govornik nekaterih predpodob. Kalube niso strle rusevine mesta Jeriha; olične mladike ni vgonobil vesoljni potop; Estera sama je smela stopiti pred o čnega kralja Asuera, ne da bi jo bila zadela smrtna kazen. Tudi Marijo odlikuje izjema. Nje ni oskrnil madež, ki lepi na vsch clovesluli otrokih. Ako bi bila ona omadeževana, moral bi biti omadeževan tudi Sin, ker bi bila bogokleina misel. Da bi podprl pobožno misel o brezgrešnem spočetju Marijinem, se sklicuje na cerkvene ocete in celo na Mahomeda, ki pravi v alkoranu, da se ne rodi razen Marije in njenega sina noben Adamovič, ki bi se ga ne dotaknil satan. Nasprotno menenje pobija s skrivnim razodevanjem, kjer je živo naslikan boj angeljskih trum zoper satana hotečega postaviti svoj prestol poleg božjega. Ako se mu ta naklep ni posrečil, kako bi pač mogel dovoliti Bog, da bi se zlodej vsatoril v prestolu božjem — v Mariji.

Se čnega govornika ne smemo prezreti — ljubeznivega Franciška Ksava. Gorjupa, preminulega leta 1781. Goriski škof in knez ga je — zupnika pri Novi cerkvi nad Celjem — sprejel v castno vrsto svojih konzistorijalcev. V „Zirkovnem Letju 1770“, polnem kratkih, a tehtovitih propovedi namenjenih zgodnji službi božji, se nahaja govorček „na dan zhitiga spozhetja Divize Materie Marie.“ Takoj s kraja povdarja, da se ni spodobilo, da bi bila hči nebeskega Očeta, mati Sinu božjega, nevesta sv. Duha tudi le eno samo minuto „ena hzhy tga ferda, en fedeih te pregrehe, imu ena jetniza tga pekla.“ Mariji se je izpolnilo prorokovanje, ki ga je bil Bog izgovoril v raji: „Sovraštvo položim med te in med ženo“... Marija je sovražila greh izza prvega nemotka, ker je spoznala njegovo zlobo. Gorjup opominja poslušalce, da naj tudi oni kakor zvesti Marijini otroci sovražijo greh.

10. Marijina tiskarna.

„Vsi jeziki so preslabi, tebe, roža, hvaliti!“... Prav poje stara pesem — govorena beseda je preslaba za dostojno hvalo nebeske kraljice, njeno slavo naj razširja velmoč novega veka: tisk.

Leta 1575. je osnoval prvo tiskarno v Ljubljani meščan in knjigar Ivan Mandeljč. Njegovo podjetje je streglo lutrovstvu. Prvo delo, ki je izšlo iz Mandeljčeve tiskarne, je bil Dalmatinov: Jezus Sirah. Vladarjev ukaz je kmalu zatrl delovanje Ivana Mandeljca, ki je leta 1582. izginil iz Ljubljane.

Sto let je bilo naše stolno mesto brez tiskarne. Leta 1678. je prosil Ivan Ludovik Schönleben kranjske deželne stanove, da naj dovolijo Ivanu Krstniku Mayrju iz Solnograda tiskarno v Ljubljani. Dne 18. malega srpana 1678 se je v stanovski seji sprejela ponudba Mayrjeva, ki se je takole glasila: Ivan Krstnik Mayr, tiskar, hoče napraviti tu tiskarno in tudi pospeševati knjigotrštvo; on prosi, da bi ga deželni stanovi sprejeli pod svojo zaščito in mu po 200 gld. na leto dajali „pro solario“, on pa se zaveže, da odpre tiskarno, predno poteče leto.

Mayr je res prišel v Ljubljano s svojimi stavci in vajenci, ki so pozneje v njegovi odsotnosti delali v tiskarni. Na sv. Katarine dan 25. listopada 1678 je izšla prva tiskovina iz njegovega zavoda, bila je slavnica Mariji brez madeža spočeti; njej je bila posvečena nova tiskarna ljubljanskega mesta pod srečnim pokroviteljstvom slavnih kranjskih stanov — tako se je glasil latinski naslovni letokaz. Pod zaглаvjem: MARIA proslavlja došlec iz Solnograda potem ob vsaki črki njenega sladkega imena Brezmadežno z izreki cerkvenih učiteljev. Ob sklepu te znamenite tiskovine „branjenec Bogorodice Device“ tiskar Ivan Krstnik Mayr še enkrat izroča in posvečuje „veliki Materi brez madeža spočeti svoje novo podjetje“.

P. B.

(Konec prih.)

Na Novo leto.

Vse prenoviti v Kristu.
(Piju X. načelo.)

Božični slavospjevi Bogu na višavah in miruželega pesem ljudem na zemlji — ti glasovi so prevévali te dneve ljudstva na zemlji ter so z zemlje puhteli gori v nebesne višine.

Danes, dragi, je dan voščilom odločen. Šopek zimskih cvetic podari starišem danes mali

otrok in vošči v imenu drugih; prijatelj pošlje prijatelju pismen pozdrav, če mu osebno ni dano do njega; v svoj rodni zavičaj pa hiti ta, ki more — da pod domačim krovom nastopi pot v nov važen oddelek življenja na zemlji; kar je vsem nam pričetek novega leta.

Ker danes vse vošči — naj tudi jaz s tega svetega mesta izrečem nekaterih želja in voščil, ki gredo na prid vam, naši domači deželi, naši državi, sploh človeštvu.

*

Dragi! Prav pravi nebeški dar je mir, ki naj ga gojé ljudje med seboj.

Miroljubnost provzroča pokorščino, t. j. da sin vboga očeta in mater; prednika podložnik; vsak vsacega teh, kojim je v božjem imenu dana oblast, da gospodujejo nad drugimi. Samoumevno je to, da v človeški družbi mora pokoren biti višemu niži — sicer bi si človeštva misliti ne bili v stanu. Nemogoče bi bilo namreč prav tako, kakor je nemogoč gozd, da bi v njem morala biti enaka vsa drevesa in da bi nobena smreka nadvladati ne smela nad drugo. Pokoren mora biti višemu podanik, prav kakor uči zlatimi besedami apostol narodov, ko velevala: „Vsak človek bodi viši oblasti podložen; ni namreč oblasti od drugod, nego od Boga.“ (Rimlj. 13, 1.)

Ta pokorščina je zidana na čut ljubavi do onega bližnjega, ki mu je po božji odredbi to dano, da mi gospoduje. Ljudje smo med seboj bratje vsi in vse sestre. In kakor se enakopostavljeni moramo ljubiti med seboj, tako moramo težko stalo, ki je imajo predniki nad nami, podpirati s prav posebno ljubeznijo do njih, ki je znamovana v poslovitvenih besedah, koje je govoril apostolom pred svojim trpenjem sam Gospod: „Novo zapoved vam dam: da se ljubite med seboj, kakor sem jaz vas ljubil — da se tudi vi ljubite med seboj.“ (Ivan 13, 34.)

Kedor pa ljubi bližnjega v resnici — bodi si sebi enakega, ali višega, ali tudi nižega: ta nikedar strastjo ne more nastopati zoper njega. Ne strastno doma v hiši, ne zunaj hiše; ne strastno v srenji; ne strastno v deželi; ne strastno v državi — ne nikjer

in ne zoper nikogar. Do vsacega pa z mirno besedo, prav kakor Rimljane uči sv. Pavel, ko pravi: „Kar je na vas, imejte mir z vsemi ljudmi.“ (12, 18.)

Nikedar in nikjer strastjo, dragi, ker strast omadežuje in grdi; strast podivjuje in slepi; strast poživinja in brisati jame to človekovo podobo z Bogom — ki naj jo vsakedo nas ima za največjo odliko, kar jih je naklonilo nam umirjočim — Neumirjočega večno usmiljenje.

Zato, dragi, naj nam beseda „maševalnost“ postane neznan pojem v našem jeziku. — Pač pa nam postani izraz „miroljubnosti“ tisti blaženi klic, ki si ga zapišimo nad svoje pisalnike v svojih sobah; nad vrata v svojih hišah; nad svoje srenjske hrame; nad deželne sobane; nad meje naše ljube domovine; nad celotno Avstrijo; nad ves božji stvarjeni svet.

Le žival naj je kruto v stanu pregnati žival — človek pa, ta zarek božjega bitja — naj se vglobi v pomen angeljske pesmi, pevane v najsvetejši noči, ker se jih je razgrnilo nad ta Adamov dom — te angeljske pesmi, ki jo vsebinjuje vso zemljo in njene bivalce prestvarjajoči zvok besedi: „Čast Bogu na višavah in mir na zemlji ljudem.“ (Luk. 2, 14.)

*

Dragi! Če se vseli v nas ta miroljubnost v pričetem novem letu, potem je ob enem v tem letu tudi sreča prišla nad nas. In kaj je zaželennejega od sreče! Saj se danes vse vprek, po mestu in na selih, čuje želja v besedah: Srečno ti novo leto!

S tem mirom vsepovsod in s to srečo — kako zadovoljno in kako ljubo bo postalo skupno bivanje brata z bratom, soseda s sosedom, sosede s sosedo, vsacega z vsakim. — Prav pravo rajsko bivanje nam bo že tu na zemlji.

Tega milega miru nakloni nam, našim rodbinam, našim srenjam, naši deželi, naši državi, vsemu svetu v novem letu in vso poznejšo vrsto let — kar nam jih je odločenih tukaj — božično božje dete v jaslice položeno. Amen.

Zatrite nekdanje cerkve in kapele ljubljanske.

10. Cerkev sv. Jožefa.

(Dolje.)

Kako so se diskalceati njemali z drugimi ljubljanskimi redovniki. — Stoletnica.

Izza reformacijske dobe se je naselilo v Ljubljani precejšnje število redov — za tako majhno mesto skoro preveč. Ni čuda torej, da so se samostanci kolikor je bilo v njihovi moči, branili vsakega novega doselca. Tako je bilo tudi tedaj, ko je počil po Ljubljani glas, da pridejo semkaj diskalceati. Njihove naselitve se tedanji ljubljanski menihi niso kar nič veselili. Najprijaznejši so jim bili se jezuiti in kapucini. Poslednji so že prej gostoljubno sprejemali diskalceate potujoče skozi Ljubljano v Italijo in jim dajali hrano in prenočišče.

Najmanj naklonjeni so bili bosanem sinovi istega očeta sv. Avgustina, naseljeni pred spitalskim mostom tam, kjer so sedaj oo. frančiškani. Ti širokorokavarji ali obuti avgustinci konventualci so ljubovali diskalceatom, kadar in kjer so mogli. Poskusali so jim onemogočiti naselitev na Ajlovščini. Ko so snovali leta 1657. mrtvaško bratovščino, sli so se pritožiti pred škofa, čes da vlegne biti nova bratovščina na kvar njihovih dvema; ali njihov odpor je bil zastoj. Navzkrižnost med obutim in bosim avgustinci se nikdar ni popolnoma podela. Pod na videz mrtvim pepelom je bila sovražna iskra. Iz nje je buknil plamen tedaj, ko so diskalceati praznovali svojo stoletnico.

Bosanem so sklenili slovesno se zahvaliti Bogu, sv. Jožetu in sv. Avguštinu za vse dobrote, ki so jih prejeli v kranjski deželi. S privoljenjem provincijala o. Vida a s. Venceslao so se namenili počastiti s 1. dnevn velikega travna 1746 slaviti devetindnevnico v spomin svoje naselitve pred sto leti.

Za to izredno slavnost so delali velike priprave. Slikar Francisek Jelovšek se je lotil dela že v postu. Diskalceati so mu naročili, da naj napravi velikanski portal — 59 čevljev visok in 45 čevljev širok — pokrivaloči domalega vse cerkveno pročelje. Dva dni po sv. Juriju so ga jeli postavljati. Dne 29. malega travna je bil dovršen; sodba začudenih gledalcev je bila: tako veličastnega

portala ni imela doslej še nobena ljubljanska cerkev. Oglejmo si ga! Spodaj ga je razdeljevalo šest lezen; na sredi je bila galerija; zgoraj obok s kupolo; na vrhu genij z dvema trobentama v rokah. V srednji lini zgoraj je sedel Bog Oče na prestolu. Ob njem se je peljal sv. Avguštin na slavnostnem vozu napreženem z orli v novi diskalceatski samostan kazaje menihom na Boga Očeta. Ob strani stoje je klical zavetnik diskalceatske cerkve in vsega reda sv. Jožef sv. Avguštinu in njegovim sinovom, da naj na veke prebivajo v njegovi hiši. Galerijo so zaljšali znaki štirih redovnih obljub: uboživa, čistosti, pokorščine in ponižnosti. Pod zidčevo strešico je tičal cesarski grb in nad njim orel, ki ga je obsenceval s perotnicama. V srednjem delu tik nad cerkvenimi vrati je bil naslikan egiptovski Jožef odkazujoči očetu Jakobu najrodovitnejši kraj v Egiptu, kar je cikalo na ugodno in zdravo lego ljubljanskega diskalceatskega samostana. Na desni strani tega svetopisemskega prizora je bila podoba predstavljajoča polaganje temeljnega kamena diskalceatski cerkvi. V gorenji lini je molela iz tal ognjena roka, ki jo je prijemala ziva z molkom ovita roka hote jo rešiti; to je pomenilo duše v vica, ki jim je bila na otetev zgrajena mrtvaška kapela. Na levi strani egiptovskega Jožeta je naslikal Jelovšek prenos ostankov sv. Peregrine. Spodaj ob leženah se je lesketalo šest čednosti z grbi najznamenitejših dobrotnikov: škofa Ernesta grofa Attemsja (vera), Eggenberga in Sternberga (radodarnost), kranjskih deželnih stanov (dobrotnost), ljubljanskega mesta (ljubezen do bližnjega), grofa Turjanskega (naklonjenost), Codellija (tupanje). Ob znakih, grbih in podobah so se nahajali nemški in latinski stili in letokazi. Ves portal je bil ovit z zelenjem. Ob samostanu in mrtvaški kapeli je stalo štirinajst smrek.

Cerkev je dobila za stoletnico štiri nove slike. V ladiji je visela simboliska podoba egiptovskega Jožeta, sprejemajočega brate; tako je sprejel tudi novozavezni sv. Jožef brate redovnike sv. Avgustina. Na nasprotni steni je bil naslikan kralj Faraon sedeč na prestolu in pred njim polno lačnih prosičih ga kruha. Prezbiterij je zaljšala umetno izdelana slika kazoča ljudi raznih stanov, ki oddajajo prošnje sv. Jožetu in njegovemu varovancu Jezusu, da jih izročita Bogu Očetu. Na nasprotni sliki v presvetišču se je bliščal Je-

zusček v nebeški slavi in podajal sv. Jožetu žezlo. Osrečeni rednik sprejema z eno roko žezlo, z drugo pa oprijema cesarjeviča avstrijskega Jožeta; spodaj v dnu počiva ljubljansko mesto. Pod to sliko je bil nemški stih blagrujoči kranjsko deželo in ljubljansko mesto, ker jima je poslalo nebo dva Jožeta, enega, da ju varuje, drugega, da ju vlada.

Veliki oltar so za slavnost odlično ozajšali. Razsvetljevalo ga je 60 sveč. Sredi cerkve je visel velikanski svetilnik. Na njem je gorelo sto oljnatih svetilk in dvanajst sveč. V mrtvaški kapeli so dvignili truplo sv. Peregrine iz njenega navadnega počivališča in ga sredi kapele položili na lepo opravljen oder. Nad svetnico so visele tri goreče svetilke.

Diskalceati so bili v skrbih zatači vremena. Čim bolj se je blizala stoletnica, tem huje je nagajal dež. Menihi so vzirajno molili za lepo vreme in bili so vsršani. Davno zaželeno slavnost se je pričela ob najlepšem vremenu dne 31. maja, lega travna 1746 o polpetih popoldne s slovensko propovedjo, ki jo je imel kapucinski nedeljski govornik o. Kozma. Nato so bile ob zvokih trobent in bobnic in ob umetnem petju lavretanske litanijske. Diskalceati so naprosili zanje prejšnjega generalnega vikarja Ivana Jakoba Schillinga.

Stoletnica se je srečno začela; a takoj prvi dan je padla gorjupa kaplja v časo veselja. Diskalceati so povabili odlične govornike izmed redovne in svetne duhovščine za slavnostne propovedi, ki naj bi povisovale sedaj v slovenskem sedaj v nemškem jeziku znamenito stoletnico. Naprosili so v ta namen tudi obite avgustince in res — dne 1. velikega travna ob sedmi uri zjutraj stopi na propovednico v cerkvi sv. Jožeta avgustinec o. Peter Peterman, prazniški propovednik v cerkvi Marijinega oznanjenja pred špitalskim mostom. Namestu da bi bil proslavljal božjo previdnost, ker je dodelila diskalceatskemu redu včakati stoletnico bivanja v kranjski deželi, jel je zbadati oo. diskalceate, češ da nimajo nobene pravice praznovati stoletnico, ker so šele leta 1648 prišli; očital jim je, da je sv. Avgustin ustanovil mnogo redov, diskalceatov pa ne, ker je bil sam vedno obut; zato bosaci niso njegovi pravi, ampak postranski otroci; oni svojih pravil niso prejeli naravnost od sv. očeta Avgustina, nego le od enega njegovih sinov.

Ogorčen poroča o tem drznem napadu diskalceatski letopisec in likratni zavrača „prenečastitega“ o. Petermana poudarjaje, da so diskalceati že izza leta 1643. bivali v Jami. Če sv. Avgustin nikdar ni bil neobut, odkod ima avgustinsko viteški red svoje meče, oklepe, škornje in ostroge? In denimo, da je o. Peterman podedoval čevlje od kakega bolehnega Avgustina, od kod ima pa svoje calutaste slonaste rokave? Na izvorni podobi sv. Avgustina, ki jo hranijo v Vatikanu, jih ne zapaziš nikakorsnih. Če bi bil o. Peterman svoja redovna pravila res naravnost prejel od sv. Avgustina, moral bi biti pač star, a prav tako zamakaten otrok sv. očeta, ker se v toliko stoletih ni naučil bolje brati in razumeti prvih dveh vrstic njegovih pravil: „Nad vse prednogi bratje, ljubite Boga, potem bližnjega, ker te dve zapovedi sta nam dani pred vsemi drugimi.“

Tisto dopoldne se je pripeljal skod Ernest Amadej sesterovprežno cestitat diskalceatom na izredni slavnosti, opravil je tudi ob pripomoči stolnih kanonikov in drugih petincev, vsjeduhovniško sv. mašo, med katero so gineci topili — bilo jih je 22 — razpostavljeni na diskalceatskem vrtu. Ali slavnostni vtisek je bil zagrenjen — vsa Ljubljana je imela tiste dni v mislih o Petermanu in njegovo zabavljico na diskalceatski propovednici.

V samostanu sv. Jožeta je hudo vrela. Bosaci so zahtevali zadoščenja. Zaradi neuvencenega razžalenja na kakem kraju in o taki priliki se je sel pripor pritožiti pred začasnega načelnika obitih avgustincev, ki se je izprva precej potojeval za Petermana predlagaje, da bi počakali s potašnavo te stvari, dokler ne pride novi pripor. A moral se je naposled vdati. Diskalceati so dograbili, da je bil o. Peterman za krivega spoznan. Dospel mu je od načelnikstva nazaj, da mora dati boscem tako zadoščenje, kakoršno sami zahtevajo. O. Peterman se je tedaj pomizal; sel je pred diskalceatskega priporja in ga prosil odpustanja.

Kako se je bilo diskalceatom boriti zaradi redne nedeljske službe božje in kako so jim nekateri redovniki nasprotovali, v tej stvari sem že omenil.

Z oo. franciskani so prišli bosaci navzkriž tedaj, ko so si ti prihotapili obhajilo mizo vzpeta namenjeno kapelici sv. Antona v franciskanski cerkvi. Iznova so trčili skup meseca velikega travna leta 1762., ko so hoteli diskalceati zavrstiti

devetdnevnicu na čast sv. Jožetu z izprevodom skozi mesto. Na isti dan so tudi frančiškani napovedali procesijo škapulirske bratovščine, ki je bila ono nedeljo običajna izza davnih časov. V soboto zvečer so šli pred generalnega vikarja Karola Peera protestirat zoper diskalceatski izprevod povdarjaje, da bi ne bilo spodobno, ako bi se srečali v mestu dve procesiji; zahtevali so, da naj generalni vikar prepove bosačem izprevod skozi mesto. Če vsekakor hote napraviti procesijo, naj gredo ž njo na polje. Frančiškani so dosegli, kar so prosili. Še tisti večer ob osmi uri je poslal generalni vikar svojega strežnika do diskalceatov z naročilom, da naj opuste izprevod po mestu. V nedeljo zjutraj se pred osmimi je diskalceatski priyor osebno šel zaradi procesije vprašat generalnega vikarja, ki je odgovoril, da nima ničesar proti temu, ako gredo diskalceati ž njo po mestu, samo na to naj pazijo, da na trgu ne srečajo frančiškanskega izprevoda. Bosači so odnehali. Procesija sv. Jožeta je šla tisto nedeljo po predmestju in ni prekoračila mestnih vrat.

(Konec 10. poglavja prihodnjič.)

Iz domovine.

Vedno čaščenje presv. Rešnjega Telesa v ljubljanski škofiji. Presvetli vladika je ukazal, da naj se začneši z 8. dnevom grudna t. l. vedno čaščenje Najsvetejšega zakramenta tako vravna, da se posamezne župnije in samostani vrste skozi celo leto in ga ne bodi dneva v letu, da bi presv. Rešnje Telo na enem ali drugem kraju ne bilo izpostavljeno v javno moljenje. Pobožnost traja od 6. ure zjutraj do 6. ure zvečer. Le v nekaterih kapelah bo izpostavljeno Najsvetejše samo pol dne. Ljubljanski „Škofijski list“, ki je v VIII. št. prinesel omenjeni ukaz, je objavil red, kako se razvrste posamezne cerkve v tej pobožnosti. Tu navedemo dneve, ko se izpostavi Najsvetejše v ljubljanskih svetiščih:

1. v stolnici dne 1. vel. travna in 8. grudna;
2. v semeniski kapeli dne 31. grudna;

3. pri Sv. Jakobu dne 25. malega srpana in 1. kimalca;

4. pri Sv. Petru dne 18. prosinca in 29. rožnika;

5. v karmeliški kapeli na Selu dne 17. velikega travnja (od 6—12) in 15. vinotoka (od 12—6);

6. v frančiškanski cerkvi dne 1. svečana in 25. sušca;

7. v Trnovem dne 1. prosinca in 1. malega srpana;

8. v Križankih dne 24. vel. travna in 19. listopada;

9. v uršulinski cerkvi dne 1. rožnika in 21. vinotoka;

10. v cerkvi presv. Srca Jezusovega dne 19. mal. srpana in 1. vinotoka;

11. v Leonišču dne 15. vinotoka (od 6—12);

12. v deželni bolnici dne 18. mal. srpana;

13. v Marijanišču dne 3. vel. srpana in 23. grudna;

14. v Jožefišču dne 19. sušca in 1. grudna;

15. v hiralniški kapeli dne 8. sušca (od 12—6);

16. v Lichtenthurnovem sirotišču dne 10. svečana in 14. vel. srpana;

17. pri Sv. Florijanu dne 7. vel. travna;

18. na Rakovniku dne 29. prosinca in 29. sušca.

Popravek.

Zopet nenavadno veliko pomot se je vrnilo v pridigo „Na praznik sv. Štefana“ — „Danica“ št. 50. — Zato beri v 2. odredku: „Eleazarja, ki gre — mučenik postave“; v 10. odredku: „ter se preskrbljevat . . . nego da se v nekako versko skupino hoče premeniti“; v 11. odredku: „otroku časih ne izgine ena slišana beseda“; v 15. odredku: „Za kaj tacega bi ti bilo treba“; v 20. odredku: „Vpihni solnce — in vsega stvarstva ni več“; v 21. odredku: „Toliko pa samoumevno moraš biti razsoden“ in 22. odredku: „vselej se s tem ponašajoč.“

„Danica“ izhaja vsak petek na celi pol in velja po pošti za vse leto 6 kron, za pol leta 3 krone, za četrto leta 1 krono 50 vin. Zunaj Avstrije velja za vse leto 7 kron; za Ameriko 9 kron. Ako bi bil petek praznik, izide „Danica“ dan poprej. V Ljubljani se dobivajo posamezne številke po 10 vinarjev v Lovro Blaznik-ovi trgovini na Starem trgu in v Ivane Pichlerjeve tabakarni na Kongresnem trgu.